

Carel ter Linden werd na een studie rechten en theologie predikant in Hoogvliet, Oegstgeest en Den Haag (Kloosterkerk). Na zijn emeritaat in 1999 schreef hij een aantal boeken op pastoraal en theologisch gebied, waaronder *Wat doe ik hier in Godsnaam*, en *Bijbelse Miniaturen*.

stoornissen die niemand ontzien, epidemieën, aardbevingen, tsunami's, orkanen, ze hebben de eeuwen door mens en dier belaagd en zullen het blijven doen. De Bijbelse profeten tot en met Jezus van Nazareth deden wat zij konden om de mens daarin bij te staan en mensen te genezen, en deden dat uit naam van hun God. Maar wie hem als de schepper van dit leven ziet, maakt hem verantwoordelijk voor iets dat hij juist met kracht bestrijdt.¹

De oorsprong van de wereld is een mysterie waarop de wetenschap haar tanden kapot bijt en de vraag is of zij er ooit achter kan komen. Maar nu deze wereld er is, en wij er zijn, is het enige wat ons te doen staat, dit leven voor onszelf en voor anderen leefbaar te maken, zinvol, vruchtbaar. Het optreden van Israëls profeten, onder wie Mozes en Elia, tot en met Jezus van Nazareth had in mijn ogen geen ander doel. Een ander antwoord op dit raadselachtig leven hadden ook zij niet. Er staat ons geen andere weg open. Geen andere weg ook dan de hoop en het vertrouwen dat het zin heeft zo te denken en te leven. Daarbij kunnen de verhalen die het oude Israël aan zijn kinderen doorgaf en die ons als een kostbaar erfgoed in de schoot zijn geworpen, en onze cultuur zo zichtbaar hebben beïnvloed, ons nóg de weg wijzen.

Een ander woord voor 'God'?

Nog niet zo lang geleden vroeg een toonaangevend theoloog mij, na een korte briefwisseling, waarom ik, vanwege alle misverstanden die dat woord oproept, dat woordje 'God' niet liet vallen. Ik heb hem geantwoord dat ik de verbinding niet kwijt wilde raken met dat kostbare erfgoed dat wij van het oude Israël hebben meegekregen. Het woord heeft nu eenmaal een gezaghebbende stem, die ons voortdurend de vraag stelt, die hij in dat oude paradijsverhaal stelde aan de mens, die zich schuldbevestigd voor hem verborgen had: Waar ben je? Waar ben je mee bezig? Deze God is dus voor mij niet – waar het meestal toe dient – een ander woord voor 'het alles omvattende', maar: dat éne

Grote Geweten, dat een unieke stem heeft gekregen in de verhalen van de Bijbel, en ons een wijze van denken, spreken en handelen leert, die als enige het menselijk leven en samenleven mogelijk maakt.

Maar de Bijbel kent nog een ander woord voor 'God' en dat is het woord 'Geest'. God is een geestelijke werkelijkheid en willen wij kunnen leven in een wereld waarin het voor ons allen goed is en veilig om in te wonen, en die wij aan onze kinderen kunnen overdragen, dan zullen wij mensen onze geest moeten afstemmen op déze Geest. Alleen dan krijgt ons leven een zin, dan heeft het toekomst, dan krijgen we er ook om zo te zeggen zin in.

Ik ken geen mooiere illustratie van het voornoemde dan een verhaal over Menachem Mendel. Deze Russische rabbijn uit de negentiende eeuw stelde aan een aantal geleerden de vraag: 'Waar woont God?' Zij lachten hem uit en zeiden: 'De hele aarde is toch vol van zijn heerlijkheid?' Alsof zij wilden zeggen: God is toch overal? Maar rabbi Mendel schudde zijn hoofd en zei: 'Nee... nee, God woont waar men hem binnenlaat.' ●

1. Zie hierover: Carel ter Linden, *Wat doe ik hier in Godsnaam*, Arbeiderspers 2018.

Paula Boshouwers: 'Hoofd én hart inzetten in mijn werk'

Ik ervaar zingeving als ik de dingen kan doen die mijn leven zin geven. Daarvoor moet ik mijzelf eerst goed kennen, want hoe weet ik welke dingen dat zijn? Dat is nog niet zo makkelijk. Als kind leren we, onbewust, om ons aan te passen aan de omgeving. Dat is evolutionair bepaald: binnen de groep ben je veilig, maar val je erbuiten dan komt niemand je helpen als een sabeltandtijger je aanvalt, toch? Vertaald naar mijn leven tien jaar geleden: als meer dan zestig uur per week werken op een plek waar dat als normaal wordt beschouwd jou meer energie kost dan het je oplevert, wordt het misschien tijd om een andere baan te zoeken. Conclusie: ik pas hier niet meer. Waar en vooral ook wijs. Maar geconditioneerd als ik was, vond ik dat ontzettend moeilijk om onder ogen te zien. Het voelde als opgeven en dat was toch niet wie ik was: 'een opgever'?

Uiteindelijk verruilde ik de Zuidas voor een carrière als mediator, omdat ik hoofd én hart wilde kunnen inzetten in mijn werk. Dus pas nadat ik in de advocatuur tegen mijn eigen muren was opgelopen, ging ik nadenken over wie ik eigenlijk ben en wil zijn en wat mijn leven ‘zin’ geeft. Jaren later – beschermingslagen en overlevingsmechanismen afgepeld hebbende – weet ik wat dat is. Een kankerdiagnose versnelde dit proces. Ik weet nu dat het belangrijk voor mij is om keuzes te maken vanuit mijn authentieke zelf – uit wat mij ‘zin’ geeft – omdat ik anders vroeg of laat in de knoop raak.

In dat licht zie ik het als mijn plicht om mijn persoonlijke blokkades aan te pakken, zodat ik mijn kinderen daarmee niet belast (dat lukt natuurlijk nooit helemaal en ook dat is oké; compassie mensen!). Nog belangrijker vind ik het om een voorbeeld voor mijn kinderen te zijn en hen te stimuleren om zichzelf te zijn, te blijven en verder

Het is belangrijk voor mij om keuzes te maken vanuit mijn authentieke zelf

op zoek te gaan naar wat hén zin geeft, zodat ze hun eigen keuzes maken, die niet bepaald zijn door ouderlijke en maatschappelijke verwachtingen.

In interacties met anderen, of deze nu persoonlijk of zakelijk zijn, vind ik het essentieel om eenieder te respecteren zoals hij of zij is en waar hij of zij nu staat. En om – wanneer de ander dat wil – samen te kijken naar waar iemand naartoe wil. Dat is voor mij ‘zingeving’, omdat ik die wens ten diepste begrijp. ●

Paula Boshouwers is MfN-mediator en verbonden aan ReulingSchutte. Ze is oprichter van House of Ichō, een online platform voor jonge vrouwen bij wie kanker is gediagnostiseerd.

Gijsbert van de Wijdeven: ‘Het leven heeft geen andere zin dan te zijn’

De vraag ‘waarom zijn we op aarde?’ kan op twee manieren worden gelezen: ‘Hoe komt het, technisch gezien, dat we op aarde zijn?’ en ‘Met welk doel zijn we op aarde gezet?’ Eerst de ene vraag: volgens mij zijn we niet met een speciaal doel op aarde gezet, we zijn hier toevallig.

En dan de andere vraag: vele wetenschappers hebben in vele jaren gevonden dat het heelal is begonnen met een ‘big bang’ en dat daarna, in chronologische volgorde, zijn ontstaan: elementaire deeltjes, waterstof plus helium, sterren en planeten met chemische elementen en kleine moleculen; zo is onder invloed van de zwaartekracht de aarde tot stand gekomen. Het was vervolgens een moleculair spel dat op aarde tot het evoluerend leven heeft geleid, inclusief gewervelde dieren met hun steeds verder groeiende hersenen, emoties en bewustzijn. Op deze manier zijn we hier toevallig gekomen en het leven *an sich* heeft geen andere zin, geen ander doel dan te zijn en zich in stand te houden. Dit kan alleen omdat het leven de sterke drang heeft ontwikkeld tot zich voeden en tot voortplanting. Tevens zijn lijfsbehoud en het beschermen van eigen kroost, op leven en dood, noodzakelijk via vechten of vluchten. Zich voeden, zich voortplanten, vechten en vluchten worden gedreven door

hormonen, en houden vanuit oogpunt van biologie geen verdere zin in dan te zijn en te zorgen voor de instandhouding van individu en soort. Zo zijn ook mensen ontstaan als onderdeel van het leven. Aldus gaat het verhaal Geagonia over hoe de aarde tot stand is gekomen en over hoe vervolgens op aarde het leven is ontstaan, inclusief de mens.¹

Mensen hebben hun hersenen leren gebruiken voor iets waar die evolutionair niet voor bedoeld waren: woorden. Het gebruik van woorden is de sleutel tot gedachten over de wereld en over elkaar als mens en als gemeenschap. Maar woorden zijn ook de sleutel tot gedachten over zaken die in de werkelijkheid niet bestaan, deze ingebeelde zaken vormen de fantasie. De hersenen maken niet altijd onderscheid tussen werkelijkheid en fantasie, zodat de fantasie als werkelijkheid kan worden ervaren. Zo zijn er mensen die denken dat ze Napoleon zijn, of bijvoorbeeld profeet. En er zijn mensen, vele, die zich inbeelden dat ze er zeker van zijn dat we door een hogere entiteit met een doel op aarde zijn gezet en in de gaten worden gehouden. Aldus hebben we ieder onze eigen, deels ingebeelde wereld. Dit maakt het lastig om elkaar altijd goed te begrijpen. Het is daarom nuttig om reke-